

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Blok 1

1 maximumscore 1

Het antwoord moet de volgende strekking hebben:

De hel is een plaats met vuur en duivels, waar mensen moeten branden en/of waar ze worden gemarteld.

2 maximumscore 2

twee van de volgende:

- Vanwege de kracht van de suggestieve beschrijving: een prediking is een epische vertelling (direct gericht op het publiek) van de grootsheid van God. De hel functioneert als een afschrikwekkend beeld om tot bekering te komen / de 'hallucinerende' beelden van de hel spreken tot de verbeelding / zijn fascinerend / sprookjesachtig / de beelden zijn educatief / effectief omdat ze concreet / goed voorstelbaar zijn.
- Vanwege de aansluiting bij heidense / traditionele rituelen: men geloofde nog in de kracht van magie en tovenarij / extatische visioenen als bron van inzicht en kennis.
- Vanwege de bewijskracht: de bron van het visioen kon genoemd worden / had waarheidsgehalte / was concreet en aanwijsbaar verkregen van een heilige en werd daardoor eerder geloofd.

per juist antwoord

1

3 maximumscore 2

- De kerk is een gewijde ruimte waar geen plaats is voor het kwaad
- In het liturgisch drama werden de rollen gespeeld door geestelijken: zij hadden een voorbeeldfunctie en/of zij representeerden het goede en mochten dus niet het kwaad of de duivel verbeelden

1

1

4 maximumscore 2

twee van de volgende:

- Duiveltonelen waren vermakelijk: de duivel werd voorgesteld als een karikatuur met grappig taalgebruik en/of heftige emoties en/of een fysieke speelstijl.
- Duiveltonelen verhoogden de spanning en hielden daardoor de aandacht vast.
- Duiveltonelen gaven houvast: ze functioneerden als voorbeeld van het Kwaad, door te laten zien hoe de mens zich door duivels tot de zonde laat verleiden en/of ze verwijzen naar gedrag dat gemeden moet worden om niet verdoemd te worden.

per juist antwoord

1

Vraag	Antwoord	Scores
5	maximumscore 2 <ul style="list-style-type: none"><li data-bbox="322 385 1343 533">• Het drama in de late middeleeuwen was een vorm van simultaan toneel, verschillende toneeltjes die naast elkaar stonden opgesteld en die samen één verhaal vertelden. Het publiek trok van toneel naar toneel, van scène naar scène<li data-bbox="322 539 1343 689">• De duivels gaven aan in welke volgorde de tonelen bekeken moesten worden en/of waar op welk moment iets te zien was (door publiek te trekken) en/of hoe men de scènes diende te interpreteren (door commentaar)	1 1
6	maximumscore 2 <p>Het antwoord moet de volgende strekking hebben: De rijke families profileerden zich via hun geld. Het investeren in kunst en wetenschap, door grote opdrachten te verstrekken en/of door belangrijke kunstenaars en geleerden aan te trekken, verhoogde hun status en versterkte hun positie, mede doordat deze investeringen vaak een positieve bijdrage leverden aan de gemeenschap (zoals het bouwen van kerken / kapellen. De wetenschap kon bovendien aangewend worden voor militaire doeleinden waarmee men de andere partij kon bestrijden).</p> <p>Indien een relevant deel van het antwoord is gegeven</p>	1
7	maximumscore 2 <p>Het antwoord moet de volgende strekking hebben: Dantes hel wordt gekenmerkt door een visie op straf en boete, uitgaand van een rechtvaardigheidsbeginsel: straf en strafmaat zijn volgens een redelijke, logische ordening op elkaar afgestemd. Zondes worden zeer zorgvuldig gewogen: hoe ernstiger de zonde, hoe dieper de zondaar in de hel terecht komt. Dit verwijst naar een God die niet in de eerste plaats wrekend is, maar rechtvaardig.</p> <p>Indien een relevant deel van het antwoord is gegeven</p>	1

Vraag	Antwoord	Scores
8	<p>maximumscore 2</p> <p>twee van de volgende:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Hij schrijft in de volkstaal, het Italiaans. – Hij geeft een eigen visie op de hel: een hel vanuit de menselijke maat gemeten, met rechtvaardige straffen. – Hij laat zich inspireren door de klassieke oudheid (Vergilius begeleidt hem op zijn reis en/of Dante praat onderweg met filosofen uit de oudheid). – Hij voert uiteenlopende mensen uit het 14de-eeuwse Florence op als individuele ooggetuigen / gesprekspartners: dit getuigt van een renaissancistisch mensbeeld: aandacht voor de eigen tijd en voor de eigenheid van individuen. 	
	per juist antwoord	1
9	<p>maximumscore 2</p> <ul style="list-style-type: none"> • overeenkomst: de hel wordt voorgesteld als een plaats (waarin je afdaalt en) waar mensen na hun dood worden gestraft voor hun zonden • verschil (één van de volgende): <ul style="list-style-type: none"> – Er is hier geen vuur en/of er zijn geen aanwijsbare martelwerktuigen (roosters, spiezen) voor fysieke foltering: de straf is dan ook niet lichamelijk, maar geestelijk. – Er is geen kwellende duivel, of: de foltering wordt niet uitgevoerd door een demon maar door de mensen zelf. 	1 1
10	<p>maximumscore 2</p> <p>Het antwoord moet de volgende strekking hebben: De hel van deze mensen bestaat eruit dat zij voor eeuwig tot elkaar zijn veroordeeld. Zij worden elkaars kwelgeest, of ze willen of niet. Zo verlangt Ines naar Estelle, die geen vrouw wil en Ines daarom afwijst, vernedert en bespuugt. Estelle zoekt liefde bij Garcin, die haar op zijn beurt afwijst en/of haar duidelijk maakt dat hij haar niets te bieden heeft. Zij zullen eeuwig lijden aan een verlangen (naar erkenning en liefde) dat nooit vervuld zal worden.</p>	
	Indien een relevant deel van het antwoord is gegeven	1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

11 maximumscore 1

Antwoorden moeten de volgende strekking hebben:

De mens is vrij: hij is in staat om zelfstandige keuzes te maken met wie hij wel of niet omgaat en/of door wie hij zich aan laat raken. De mens is in staat om onafhankelijk te worden van de ander, door het verwerven van zelfinzicht en zelfrespect en/of persoonlijke weerbaarheid.

of

De mens is (in principe vrij, maar hij is) een sociaal wezen dat afhankelijk is van de waardering / erkenning / liefde van zijn medemens. In de bevestiging van zijn persoonlijkheid voelt hij zich zeker en/of gelukkig en/of waardevol. Blijft deze bevestiging uit, dan wordt zijn leven tot een eenzame hel.

Blok 2

12 maximumscore 3

drie van de volgende:

- De kunstenaar kan door het uitwerken van mythologische onderwerpen laten zien dat hij niet alleen een ambachtsman is, maar dat hij even geletterd is als de hoveling.
- Via mythologische onderwerpen kunnen kunstenaars (beeldende kunst, muziek en theater) wereldlijke thema's weergeven, zoals liefde/erotiek en daarmee het naakt in de beeldende kunst, of oorlog en andere machtsstrijd.
- Mythologische thema's boden de gelegenheid om op een allegorische of metaforische wijze politieke situaties aan het hof te verbeelden en/of andere kwesties indirect te benoemen.
- De gedaanteverwisselingen in de mythologie bieden veel mogelijkheden tot artistieke verbeelding en/of theatrale vondsten.
- De kunstenaar kan met het uitwerken van mythologische onderwerpen proberen de prestaties van de kunsten uit de oudheid te evenaren.

per juist antwoord

1

Vraag	Antwoord	Scores
13	<p>maximumscore 2</p> <p>twee van de volgende:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Orpheus is de verpersoonlijking van de muziek (bespeelt de lier en zingt), waardoor het verhaal geschikt was voor voorstellingen met muziek, zang en dans. – Het verhaal heeft een dramatische opbouw (held, conflict en ontknoping) waardoor het geschikt was om als theaterstuk vorm te geven (aristotelische opbouw). – Een verhaal over de wereld van de levenden, goden en onderwereld biedt veel mogelijkheden voor theatrale effecten, waarvoor toneelmachines werden ontworpen door hofarchitecten. 	
	per juist antwoord	1
14	<p>maximumscore 2</p> <ul style="list-style-type: none"> • De <i>seconda pratica</i> was een muziekpraktijk waarbij in vocale muziek de tekst op de eerste plaats staat • Dit gebeurde door (de twee volgende kenmerken): <ul style="list-style-type: none"> – eenstemmige zang, waarbij de melodie de (emotionele inhoud van de) tekst volgt. – spaarzame (akkoord)ondersteuning door een snaar- of akkoordinstrument (bijvoorbeeld een luit, spinet, klavecimbel). 	1 1
15	<p>maximumscore 3</p> <p>drie van de volgende verschillen:</p> <ul style="list-style-type: none"> – (stemsoorten/timbre:) Orpheus heeft een hogere stem dan Charon, waardoor de bovenwereld en onderwereld tegenover elkaar staan. – (expressie/affect:) Orpheus zingt zoetgevooid of smekend, Charon zingt bars, niet gepolijst. – (dynamiek/afwisseling in klanksterkte:) Orpheus zingt zacht, Charon hard of met volume. – (ornament:) Orpheus' gezang bevat veel versieringen, dat van Charon is strak, onversierd. – (klankkleur:) hogere en zachter klinkende instrumenten voor Orpheus (vooral strijkers en hoge blazers) tegenover een scherper en lager begeleidingsinstrument voor Charon (regaal / orgel). 	
	per juist verschil	1

Vraag	Antwoord	Scores
16	<p>maximumscore 2</p> <p>Het antwoord moet de volgende strekking hebben:</p> <ul style="list-style-type: none"> • het dionysische is afgeleid van Dionysos (Bacchus), de god van (de wijn en van) de roes, het mateloze of onmatige, het uitzinnige. Hij representeert de oerkracht en/of het driftmatige en de term wordt gebruikt om kunst te beschrijven die gebaseerd is op 'ongestructureerde hartstocht', het chaotische en/of het onvoorspelbare • het apollinische is afgeleid van Apollo, die de schoonheid, beheersing, maatvoering en/of harmonie representeert. De term wordt gebruikt om kunst te beschrijven waarin orde en harmonie heersen, of waarin gestreefd wordt naar harmonische schoonheid, een esthetisch evenwicht en/of een synthese van gevoel en vorm (waarbij het apollinische het dionysische in bedwang moet houden) 	<p>1</p> <p>1</p>
17	<p>maximumscore 2</p> <p>twee van de volgende:</p> <ul style="list-style-type: none"> – (kritiek op) de heersende conservatieve burgerlijke moraal: Publieke Opinie wordt opgevoerd als een personage dat de gevestigde orde (normen en waarden) probeert te handhaven. – Verzet tegen de gevestigde autoriteiten zoals de Kerk en/of politieke machthebbers (oppergod Jupiter). – Het ideaal van de romantische liefde (dat hier wordt doorgeprikt) is een typisch negentiende-eeuws thema. 	
	<p>per juist antwoord</p>	<p>1</p>
18	<p>maximumscore 1</p> <p>Het antwoord moet de volgende strekking hebben:</p> <p>Het commerciële aanbod van kunst nam toe (mecenaten van Kerk en vorsten waren verdwenen) en daarvoor ontstond een nieuw, burgerlijk publiek, dat behoefte had aan voorlichting door kenners. (Dit publiek werd een nieuwe elite, die streefde naar de waarden van de oude elite. Men had geld en wilde status verwerven.)</p>	

Vraag	Antwoord	Scores
19	maximumscore 3 drie van de volgende kenmerken: <ul style="list-style-type: none">– De cancan is een energieke dans met hoog opgegooide benen en acrobatische toeren.– De cancan wordt gedanst door een rij mooie vrouwen.– De cancan is pikant en frivol: de benen worden hoog opgegooid, het ondergoed is zichtbaar. (Indertijd was deze dans grensoverschrijdend en dus interessant.)– De muziek van deze cancan ligt goed in het gehoor, door een pakkende melodie die gemakkelijk te onthouden is.– De muziek is heel vrolijk en snel (galop).	
	per juist kenmerk	1
20	maximumscore 3 drie van de volgende: <ul style="list-style-type: none">– De speelstijl lijkt op die van soap en melodrama, door vergroting van de emoties en/of doordat personages zeer expliciet gekarakteriseerd zijn, of: men speelt in ‘moderne’ acteerstijl: realistisch, maar uitvergroot, zoals in soap of melodrama.– Het stuk lijkt op moderne musical, door combinatie van zang, dans en spel en/of door de acrobatiek en de vaart.– De humor is cabaretesk en/of satirisch en/of relativerend en/of er wordt de draak gestoken met het eigen genre.– Er is sprake van een postmoderne vermenging van stijlen in de vormgeving.	
	per juist antwoord	1

Blok 3

21	maximumscore 3 drie van de volgende kenmerken : <ul style="list-style-type: none">– De vormtaal van de klassieke bouwkunst is toegepast, bijvoorbeeld pilasters, kapitelen, een fries, een architraaf en/of een timpaan.– Het gebouw is voorzien van klassiek geïnspireerd beeldhouwwerk (contraposthouding, draperieën, naakt) en/of typerende ornamenten als medaillons en guirlandes.– Het gebouw is streng symmetrisch en/of heeft een evenwichtige indeling van de gevel door de verbindende horizontale en verticale lijnen.– De grondvormen van het gebouw zijn (zoals bij alle klassiek geïnspireerde architectuur) geometrisch van karakter.	
	per juist kenmerk	1

Vraag	Antwoord	Scores
22	<p>maximumscore 3</p> <p>drie van de volgende redenen:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Het bedrijf wil status: het classicisme is een stijl die hoort bij een rijke traditie van representatieve architectuur en verleent een gebouw de gewenste status. – Het bedrijf wil prestige: de triomfboog is een bouwvorm die, historisch gezien, macht uitstraalt. – Het bedrijf wil laten zien waartoe het technisch en/of artistiek in staat is: de representatieve façade-architectuur die het classicisme kenmerkt biedt de mogelijkheid zich in dat opzicht goed te profileren. – Het bedrijf wil binnen het grote aanbod op de wereldtentoonstelling de aandacht trekken. De schaal van een ontwerp werkt daaraan mee. Classicistische architectuur is vaak monumentaal en/of van grote afmetingen. 	
	per juiste reden	1
23	<p>maximumscore 1</p> <p>Het antwoord moet de volgende strekking hebben: Voor ornamentering is arbeid, geld en materiaal nodig. Als geornamenteerde producten maar korte tijd populair zijn, is deze investering volgens Loos een zinloze verspilling. Producten worden dan niet gebruikt tot ze versleten zijn, tot ze hun geld hebben opgebracht, maar worden waardeloos omdat ze uit de mode zijn.</p>	
24	<p>maximumscore 1</p> <p>Het antwoord moet de volgende strekking hebben: Het gebouw van Loos was in letterlijke zin tijdloos: zonder ornamenten miste het gebouw elke aansluiting bij bestaande architectuur. Het gebouw kon zo niet worden vergeleken en daarom ook niet historisch worden geïdentificeerd.</p>	
25	<p>maximumscore 2</p> <p>De antwoorden moeten de volgende strekking hebben:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Loos vond dat alle ontwerpen die voor een bepaald doel gemaakt zijn, niet tot de kunst behoren. Kunst en ambacht moesten dan ook gescheiden terreinen zijn • Het Bauhaus vond dat juist ontwerpen die voor een bepaald doel gemaakt zijn, baat hebben bij de kunst. Ambacht en kunst moesten daarom samenwerken en hun gezamenlijke inspanningen richten op het realiseren van kunstzinnige gebruiksvoorwerpen en esthetisch verantwoorde architectuur 	<p>1</p> <p>1</p>

Vraag	Antwoord	Scores
26	<p>maximumscore 2</p> <p>De antwoorden moeten de volgende strekking hebben:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zakelijk doel: <p>Het Bauhaus hoopte met deze modelwoning voor de geschoolde arbeider voor zichzelf een lucratieve markt te creëren. Bij succes zou het Bauhaus geld kunnen gaan verdienen aan haar eigen producten.</p> • inhoudelijk ideaal: <p>Voor het Bauhaus betekende het ontwerpen van een goede behuizing tevens het verbeteren van de woon- en leefomstandigheden voor de bewoners. Dit zou leiden tot een betere wereld en tot betere mensen.</p> 	<p>1</p> <p>1</p>
27	<p>maximumscore 1</p> <p>Het antwoord moet de volgende strekking hebben:</p> <p>Het Bauhaus had als doelstelling om alle aspecten van de opleiding te laten samenkomen in het bouwwerk. Het <i>Haus am Horn</i> was een goed voorbeeld van zo'n totaalproduct waaraan allerlei disciplines hadden meegewerkt. Exterieur, interieur, meubels, tapijten, verlichting enzovoort, alles was op het Bauhaus ontworpen en gemaakt.</p>	
28	<p>maximumscore 3</p> <p>drie van de volgende aspecten:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Het huis is opgebouwd uit eenvoudige geometrische vlakken en vormen (en een plat dak). – Het huis is een ruimtelijke compositie van bouwvolumes. – Het huis heeft een duidelijke structuur in opbouw en plattegrond die is gericht op de functionaliteit. – Het huis is erg licht door de ramen beneden en boven. – De muren hebben een glad en wit (stucwerk) oppervlak. 	
	per juist aspect	1

Vraag	Antwoord	Scores
29	<p>maximumscore 3</p> <p>drie van de volgende aspecten:</p> <ul style="list-style-type: none">– De (kleine) vertrekken kunnen alleen via de woonkamer of via andere gebruiksruimtes betreden worden (af te lezen uit de plattegrond), dat is onhandig.– Vanuit de woonkamer is weinig uitzicht naar buiten: de ramen van dit centrale vertrek liggen boven ooghoogte (afbeelding 7) en/of er is slechts één raam op ooghoogte in een nis / uitbouw (rechts op de plattegrond te zien).– De ‘moderne’ inrichting werd als te steriel en kaal ervaren. De toekomstige bewoners waren nog helemaal niet toe aan een dergelijke inrichting.– De strenge geometrie van het exterieur en/of de vergaande soberheid van de ornamentloze witte buitenkant werd als al te kil en afstandelijk van de hand gewezen.	
	per juist aspect	1
30	<p>maximumscore 1</p> <p>Het antwoord moet de volgende strekking hebben: Een belangrijke doelstelling van het Bauhaus was de verwezenlijking van een nieuwe maatschappij. Die zou min of meer (afhankelijk van de fase waarin het Bauhaus verkeerde) gebaseerd moeten zijn op socialistische uitgangspunten, wat voor de nazi's onacceptabel was. of De nazi's legden ten aanzien van uitingen van kunst en cultuur sterk de nadruk op producten die voortkwamen uit de eigen Duitse volksaard en traditie. De moderniteit die het Bauhaus etaleerde, stond wel erg ver af van dit ideaal.</p>	
31	<p>maximumscore 2</p> <p>twee van de volgende argumenten:</p> <ul style="list-style-type: none">– De architectuur heeft een megalomane schaal. Dit intimideert de mensen die ermee geconfronteerd worden.– De classicistische stijl is zeer streng en sober toegepast. Dit geeft de gebouwen een ongenaakbaar karakter, dat dan ook intimiderend werkt.– Het exterieur van de gebouwen is zeer gesloten. Dit scheidt afstand en/of sluit beschouwers buiten.	
	per juist argument	1

Vraag	Antwoord	Scores
32	<p>maximumscore 2</p> <ul style="list-style-type: none"> • ideologisch: het Modernisme of Nieuwe Bouwen was niet besmet door de nazi-ideologie en/of de architectuur van het Nieuwe Bouwen streefde naar licht, lucht en ruimte voor iedereen en/of zag er fris, nieuw en vooruitstrevend uit en was daarom geschikt om de wederopbouw van de maatschappij vorm te geven • praktisch: Door de grootschalige verwoestingen tijdens de oorlog en/of door een geboortegolf na de oorlog, moest er snel, veel en goedkoop worden gebouwd. De architectuur van het Nieuwe Bouwen was daarvoor geschikt omdat daarin functionaliteit en eenvoud de uitgangspunten waren 	<p>1</p> <p>1</p>
33	<p>maximumscore 2</p> <p>Het antwoord moet de volgende strekking hebben: Modernistische architectuur werd door postmodernisten (die weer belangstelling hadden voor het verleden en/of citeerden uit de architectuurgeschiedenis) gezien als anoniem en betekenisloos. Om dit probleem op te heffen moest bij het vormgeven van een gebouw weer gekeken worden naar de functie en wijze waarop deze functie op een representatieve / symbolische wijze tot uitdrukking kon komen in de architectuur. In feite is dit een benadering die ook de nazi-architectuur van Speer kenmerkt.</p> <p>Indien een relevant deel van het antwoord is gegeven</p>	<p>1</p>
34	<p>maximumscore 2</p> <p>De antwoorden moeten de volgende strekking hebben:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Ja: architectuur is niet los te zien van de opdrachtgever. Als deze de architectuur wil gebruiken om macht te etaleren en/of de beschouwer te intimideren, kan dat. Juist de soberheid en strengheid van de classicistische architectuur van Speer illustreerde de absolute macht van het regime. In die zin was deze architectuur wel degelijk fout. – Nee: fout gebruik maakt nog geen foute architectuur. Met het verdwijnen van een fout regime verdwijnt ook de associatie. Wat blijft is de schoonheid van de vorm. (Niet voor niets is classicistische architectuur ook een veel gebruikte stijl in democratische landen.) <p>Indien een relevant deel van een antwoord is gegeven</p>	<p>1</p>
<p><i>Opmerking</i> <i>Het antwoord mag ook bestaan uit een combinatie van bovenstaande standpunten.</i></p>		

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

5 Inzenden scores

Voor dit examen hoeft u geen afnamegegevens aan Cito te verstrekken.

6 Bronvermeldingen

afbeelding 1	uit <i>Les Très Riches Heures du Duc de Berry</i>
afbeelding 2	Erenstein, R.L., Amsterdam 1996
afbeelding 3	Dante, <i>La Divina Commedia</i>
afbeelding 4	Triomfboog voor de Wereldtentoonstelling 1873
afbeelding 5	Adolf Loos, winkelpand Wenen, 1910
afbeelding 6	Hofburg Wenen
afbeelding 7, 8	Haus am Horn, 1923
afbeelding 9 -12	Albert Speer, Nieuwe Rijkskanselarij, Berlijn 1939
afbeelding 13	A. Bodon, Amsterdam, 1957
afbeelding 14	Leon Krier, 1988
tekst 1	www.literatuurgeschiedenis.nl
tekst 2	Erenstein, R.L., <i>Een theatergeschiedenis der Nederlanden</i> , Amsterdam 1996
tekst 3	vrij naar Dante Alighieri, <i>De goddelijke komedie</i> , vertaling Martinus Kops, en naar Dante Alighieri, <i>De hel</i> , vertaling Frans van Dooren, Amsterdam 1999
tekst 4	synopsis <i>Met gesloten deuren</i> , vertaling Ton Lutz, Amsterdam 1965
tekst 5	onder meer naar Van Dolen, H.L., <i>De klassieke canon</i> , Amsterdam 2000
tekst 8	samengesteld uit: Batta, A., <i>Opera</i> , Groningen 2000, U. Michels, <i>Atlas van de muziek 2</i> , Baarn 1993 [weghalen, Jos?]
tekst 9	Loos, A., <i>Ornament und Verbrechen</i> , 1908, vertaling Hans W. Bakx, Amsterdam 1982
tekst 10	Loos, A., <i>Architektur</i> , 1931, vertaling Bart Goldhoorn en Birgit Heinemann, Delft 1987
video 1, 2	Theater Het Hof, <i>Huis Clos</i> , registratie voorstelling 2006
video 3	documentaire <i>Monteverdi in Mantua</i>
video 4	uitvoering <i>La Favola d'Orfeo</i> , 1978
video 5	documentaire 1997
video 6	uitvoering <i>Orphée aux Enfers</i> 1998
video 7	documentaire <i>Kunst, omdat het moet</i> , 1999

Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling heeft ernaar gestreefd de auteursrechten op hier gebruikt materiaal te regelen volgens de wettelijke bepalingen. Wie desondanks meent zekere rechten te kunnen doen gelden, wordt verzocht contact op te nemen met Cito.